

Különfélék.

Az erdészeti ponyvairodalmi vállalat ügye egyesületünk igazgató-választmányának f. hó 2.-án tartott ülésén, mint az ülés tárgysorozatának 8. pontja, ismét tárgyalás alá kerülvén, alkalmoszerűnek találom, hogy egyrészt magának a vállalatnak s másrészt a vállalat intencziójától megszabott irányban való továbbműködésnek érdekében e helyen újból foglalkozzam e kezdeményezéssel, abból a célból, hogy a t. szaktársak figyelme reáfordítatván az immár megvalósulás küszöbére érkezett kezdeményezés az ő szives közreműködésüket is megnyerhesse.

A kezdet nehézségei ma már nagyrészt túlhaladtak; a vállalat jövője szép reményekkel kecsegtet és pedig annyival inkább, mert maga egyesületünknek — erdészetünk érdekei iránt kiváló gondosságot s szeretetet tanusító — elnöke az eszmét nemcsak jóakarattal fogadta, hanem annak gyakorlati megvalósítása tekintetében az ő igen érdemes s a remélt sikerre nézve nagy erejű biztosítékot nyújtó közreműködését is megajánlotta.

Igen természetes azonban, hogy a teljes siker feltételei között nem kis fontosságú az az érdeklődés s ebből folyó ama támogatás sem, amit a t. szaktársaktól e lapok f. évi I. füzetének ugyanezen rovata alatt (112. oldalon) kértem, s amire a t. szaktársakat, a f. hó 2.-án tartott választmányi ülés jegyzőkönyvének 8. pontjára (l. e füzetnek 574. és köv. oldalán) hivatkozva, újból is kérem, különösen is megemlítvén, hogy maga az igazgató-választmány a t. szaktársak támogatásának elnyerését szintén kívánatosnak találta.

Erre a támogatásra több tekintetben szorul a vállalat. Első sorban ugyanis meg kell ismernie azt a szük-

ségletet, amit kielégíteni kívánunk. Általánosságban ez nem nehéz; mert mindnyájunk előtt régóta ismeretesek azok a bajok, amiknek eredete népünk erdőgazdasági tudásának és érzékének hiányosságaiból, s helyesebben mondva inkább a nép téves fogalmaiból támadott s amik az ország minden részén majdnem ugyanazon jelenségekben nyilatkoztak meg (pl. a korlátlan s rendetlen fahasznalat, az újraerdősítés elhanyagolása, a kiméretlen s mértéktelen legeltetés, vagy az erdei károsításokra s a lopásra való könnyelmű hajlandóság stb.). Az ilyen általános érdekű kérdéseket meglegelni tehát könnyű. De még ezekre nézve is igen üdvös volna megtudni, hogy a baj egyes vidékeken mennyire fejlett s mennyire gyökerezett meg a népfelfogásban, hogy a téves fogalmak a nép eszejárásában hogyan jelennek meg s hogyan volnának tehát ahoz mért okoskodással legsikeresebben megközelíthetők s a nép lelkéből kigyomláhatók.

Ezek mellett az általános érdekű kérdések mellett azonban igen sok olyan kérdés található, melyek csak helyenkint, a vidék természeti, gazdasági, műveltségi s más egyéb viszonyainak közrehatása mellett támadva szűkebb határookra szorulnak, s mely kérdések legelőbb azok előtt válnak ismerősökké, a kik az illető vidék népe között élnek, míg a távoli vidékek lakói csak esetleg és pedig az amott lakóktól vett értesülés alapján szerezhetnek tudomást róluk.

E kérdéseknek összegyűjtése képezi mindenek előtt a feladatot, melynek teljesítésénél a kívánt siker mellőzhetlenné teszi a t. szaktársak szives közreműködését, mely közreműködésért fáradozásuk nem maradna jutalmazatlanul. Mert vajjon — az oktatásra s nevelésre szoruló nép művelésének s az ettől származó közgazdasági fejlődés-

nek hasznától el is tekintve, — nem figyelemre méltó eredményt óhajt s remél-e elérni egyesületünk az erdészeti ponyvairodalmi vállalattal abban, hogy a nép erdőgazdasági ismereteinek gyarapításával, a nép gazdasági érzékében mutatkozó hiányok pótlásával, a nép erkölcsi nevelésével épen azokat az akadályokat kívánja elhárítani, amik az okszerű erdőgazdaság meghonosításán s továbbfejlesztésén fáradozó szakember törekvéseinek gyakran áthághatlanul utját szegik, őt legjobb esetben is lassu haladásra kárhóztatják s nemes ambíciójának sérelmére számos üdvös kezdeményezéstől visszatartják vagy elkeserítő sikertelenséggel elriasztják. Az állami kezelésbe vett községi stb. erdők kezelésénél munkálkodó t. szaktársak ebben, mint leginkább érdekeltek, nekem bizonyára igazat adnak.

Ily részletező tájékozottság mellett könnyű lesz az egyes vidékek szükségletét kielégíteni, minden egyes vidéken oly tárgyú ponyvafüzetek terjesztésével, amilyen az ottani viszonyoknak megfelelően választatott meg s a szerént dolgoztatott ki.

Az első füzet, miután szövege az e végett kiküldött bíráló-bizottság s az igazgató-választmány által kiadásra elfogadtatott, nemsokára ki fog kerülni a sajtó alól.

Abból az összegből, amit egyesületünk ez évre a vállalat megindítása céljából rendelkezésre adott, nagyszámu füzetet lehet ugyan kiállítani, de ez a szám ma még, egyéb támogatás híján, nem érheti el azt a mértéket, amit elegendőnek mondani lehetne.

E tekintetben a t. szaktársak csekély áldozattal szintén sokat tehetnének az ügy érdekében. Tekintve, hogy egy-egy nagyobb füzetnek nyomdai kiállítása csak 3—4 fillérbe, a kisebbeké pedig 1—2 fillérbe fog kerülni, nem

lehetetlen, hogy erdőbirtokosaink, vidéki gazdasági vagy kulturális egyesületeink bizonyos számú füzetnek megrendelésére magukat alkalmas felhívásra elhatároznák; magától értetvén, hogy a füzetek a megrendelőknél azon az áron bocsáttatnának rendelkezésére, mely ár a felmerült költségeket fedezi. Ily megrendelések esetében a füzeteknek azt a számát, a mennyire az egyesület részéről e célra szánt összeg keretén belül mennilehet, jelentékenyen szaporítani lehetne azért a t. szaktársak szives közreműködése s illetve előzetes tájékoztatása a tekintetben is igen üdvös eredménnyel járna!

Igen kívánatosnak mutatkozik a terjesztésnek az a módja is, hogy kiadandó füzeink egyenesen a ponyvára vitessenek s onnan jussanak a nép kezei közé. E tekintetben a t. szaktársak szintén igen jó szolgálatot tehetnének az ügy javára — s itt különösen fiatalabb szaktársaim szives figyelmét s jóakarátát óhajtanám igénybe venni, — ha a vidéken ponyvafüzetek elárusításával foglalkozók nevét s lakczimét megtudni s közölni sziveskednének, hogy azokkal érintkezésbe lépni s a figyelembe veendő szempontok korlátai között velük a füzetek terjesztését illetőleg megállapodásra jutni lehessen.

Ezekben óhajtottam röviden körvonalazni azokat a főbb kérdéseket, melyek megoldásához a siker teljessége érdekében mellőzhetlenül szükség van a t. szaktársak szives közreműködésére.

Tisztelt s szeretett elnökünk közbenjárására koszorus írónk, Mikszáth Kálmán felajánlotta remekül író tollát a vállalat támogatására, s remélhetőleg még ez évben kiadhat egyesületünk legalább is egy füzetet, mely az ő munkáját fogja tartalmazni!

Ne maradjunk tehát közönbösek mi, a kiket a vállalat felvirágoztatása legközelebről érdekel s kik csekély

utánnajárással, csupán jóakarattal igen üdvös szolgálato-
kat tehetünk! *Arató Gyula.*

Az „Erdőrendezéstan“ kézikönyve, melynek magában is önálló munkát képező I. részét a szerző, Belházy Emil, m. kir. főerdőtanácsos már teljesen sajtó alá rendezte, már jórészt készen van, úgy, hogy a becses könyv a jövő június hónap folyamán a legnagyobb valószínűség szerint elhagyja a nyomdát. A megrendelésekre való szokásos felhívásnak, jövő füzetünkben szándékolt szétküldését is megelőzőleg tehát, már most felhívjuk a t. olvasók figyelmét az értékes munka gyors megjelenésére, megemlítvén, hogy a mint a munka megjelenik, egyesületünk az addig beérkező megrendeléseknek azonnal eleget fog tenni. A mintegy 40 ivre terjedő mű ára az egyesületi tagok részére 3 frt, nem tagok részére pedig 5 frt lesz.

Ragadozó és duvad pusztítás. A zágrábi kir. erdőigazgatóság „mrkopalji“ erdőgondnokságának kerületében, mely a környékén élő ragadozó és duvadak bőségéről ismeretes, f. évi április hó 17.-től 25.-éig ritka eredményt értett el eme vadak pusztításában. Elpusztított 12 róka, 3 farkas és 2 medve. Ezen vadakból strychnin-mérgezés áldozata lett 11 róka 3 farkas és egy medve, mely utóbbi esetre ritkaságok közé tartozik, mert ha meg is izleli a mérget, a kisebb mennyiség nem árt a medvének. A mérgezés az e vidéken levő, majdnem nyár derekáig kiterjedő szigorú télben elhullott őzek hullájának felhasználásával történik. Lövő fegyverrel 2 darab vad pusztult el, még pedig egy róka és egy óriási medve, melynek nagyságáról az alábbi méretekből lehetséges képet alkotni. A medve hossza az orrtól a lábak végéig 2 m. 53 cm. ; a koponya homlokszélessége 34 cm. ; a talpa szélessége 15 cm. E példány elejtése néhány legelőmarha életbenmaradását jelenti. (Közli : *Szeniczky Gyula.*)

A sono-king fáról (*Dalbergia Latifolia* Roxb. azonos a *D. javanica* Miq.).

Közép és keleti Jávában 250—300 *m.* magas dombok terméketlen, vörösbarna, tömött, a keleti mousson-szelek hatása alatt rendkívül keményre összeszáradó és erősen repedező agyagtalajában tenyészik a hüvelyesek (*leguminosae*) családjához tartozó *Dalbergia Latifolia*, melyet a benszülöttek sono-king néven ismernek.

Nevezetes ezen fa nemcsak rendkívül értékes, fényüzési cikket képező, s butorokra használt fájáról, melyet Európa nyugati fapiaczain rózsafa név alatt értékesítenek, hanem arról is, hogy rendes körülmények között nem magról tenyészik, sőt a benszülöttek azt állítják, hogy a sono-king fát sohasem látták virággani, s gyümölcsét nem is ismerik; új egyedeket a gyökereiből való kisarjadzás útján hoz létre.

A sono-king fának ugyanis kétféle gyökerei vannak: a tápláló gyökerek, melyek lefelé irányulnak, a rendes fő- és számos, erősen elágazó mellékgyökerekből állanak, s különös ismertető jelük nincsen; és a tenyésző gyökerek, melyek a törzsből sugarasan ágaznak szét, eleinte 0·5—0·5 *m.* hosszban a földszínen haladnak, s azután a földbe hatolva vagy néhány *cm.* s legfeljebb egy-két *cm.* mélységben a talaj felszínétől vonulnak tovább; e gyökerek a törzsnél 5—10 *cm.* vastagok, de néhány *m.*-nyi távolságban már elvékonyodnak s csak 5—10 *mm.* átmérőjük van; színük piszkos sárgásbarna, igen szívósak és fás szerkezetűek és kötélhez hasonlítanak; nem ágaznak el erősen, s így kevés oldalgyökeret eresztenek, de alsó felükön nagy mennyiségű hajszálgökér található, melyek függélyesen lefelé törekszenek.

A kötélszerű tenyészgyökereken számos — bár nem

egyenletesen elosztott járulékos (adventív) rügy képződik, melyekből az anyafához teljesen hasonló, szép növéssű új egyedek fejlődnek ki, s megerősödven, szintén bocsástanak szét tenyésző gyökereket.

Egy tanulmány tárgyává tett 16 éves sono-kling fa 200 új egyedet hozott így módon létre, melyek közül 17 db 2 m.-nél magasabb volt.

Ily természetes felújulás mellett az összes felújítási költséget számítva, a sono-kling fa költségei 30-szorta kevesebbet tesznek ki a csemete-kiültetés költségeinél, amennyiben Jávában a magról tenyésző fák csemetéiből 1 m.-re 3 csemetét, a sono-kling fa csemetéiből pedig 10 m.re egy csemetét ültetnek ki. A főt említett 16 éves fa mellmagassági átmérője (1·3 m. magasságban) 60 cm. volt és magassága 15·5 m.; a törzs kevésbé szabálytalan henger alakú; gyökérbordái nincsenek s csak néhány barázda huzódott végig rajta; 2 m. magasságig egyenesen nőtt fel, s itt villa-alakban 4 görbe, vastag ágra oszlott, melyek fonnebb hasonlóan ágaztak el; a lombzat rendkívül sűrű és sötétzöld színű; a fa koronájának alakja összenyomott gömbidom, melynek átmérője 12 m. A kéreg kívülről sötét szürkésbarna; a geszt-fa majdnem fekete és a 16 éves fánál még igen csekély mértékben jelentkezett; a szijács széles, fehér színű és szagtalan.

A sono-kling igen értékes, keresett, u. n. babos butorfát szolgáltat, mely iránt főképp Jávában nagy előszeretettel viseltetnek és Európába is sokat szállítanak belőle. (Forstl.-naturwissenschaftl. Zeitsch. után közli: *Jankó S.*)

Nagy füzfa Angliában. A legnagyobb füzfa állítólag Angolországban van és pedig a haverholmi parkban Lincolnshireben. Körülbelül 12 év előtt tettek ezen fán pontos méréseket, melyek szerint a füzfának 30 cm.-nyi ma-

gasságban a (talaj felett) 9 m.; 130 cm.-nyi magasságban 7 m. és $9\frac{1}{2}$ m. magasságban a korona elágazásainál 13 m. a kerülete. $3\frac{1}{3}$ m. magasságban a füzfa 8 nagy ágat bocsát a törzséből, melyek mindegyike egy-egy fa nagyságával bir. Az egyik oldalon az ágak 13 m.-nyire, másik oldalon $9\frac{1}{3}$ m.-nyire terjednek ki. Az egész fa 13 m. magas és ugy egész törzsében, mint ágaiban egészséges. Korát 1000 esztendőre becsülik.

(Közli: Gardener's Chronicle után: *Molnár Gy.*)

Nagy tüzvész pusztított a znióváraljai kir. közalap. erdőgondnokság erdejében f. évi április hó 16-án és 17-én, melynek áldozata lett mintegy 20 katasztrális holdnyi terület. A tüzvész még eddig ismeretlen okból keletkezett. Az erdőrész területe 149 kat. hold, és 0.5 zárlat mellett, részben bükk és részben erdei fenyő fiatalosból áll, melynek kora 20—25 év lehet. A tűz valószínűleg ismét gondatlanságból származott, talán gyufát dobott el valaki és a száraz bükkalom attól gyulladt meg. A keletkezett futótűz rohamos gyorsasággal terjedt tova ott, hol száraz bükkgalyak és tuskók voltak szanaszét, míg a közbe elegyített erdei és lucz fenyő csemetéken keresztül lassan huzódott odább, utjában felperzselve a 10—15 éves szépen kifejlett fenyő fiatalost. Az a szerencsés körülmény, hogy a tüzet gyorsan észrevették, továbbá a kellő segítség, valamint az oltási munkálatnak tapintatos és higgadt vezetése egyaránt közreműködtek arra, hogy a tűz továbbterjedését, bár nagy fáradsággal, megakadályozhatták; így aztán a tűz nem terjedt át a szomszédos szép reményekkel kecsegtető fiatalosba. A kár így is elég nagy.

(Közli: *Molnár Gy.*)

Változások az erdészeti szolgálat körében. (Kivonat a „Budapesti Közlöny“ f. évi 109. számából.) „Földmivelés-

ügyi magyar miniszterem előterjesztésére Horváth Sándor erdőigazgatót főerdőtanácsossá, Törzs Kálmán főerdő mestert erdőtanácsossá, Szepesi Gusztáv és Malbohán Ede erdőmestereket pedig főerdőmesterekké nevezem ki. Kelt Schönbrunnban 1895. évi április hó 27.-én. *Ferencz József* s. k., Gróf *Festetics Andor* s. k.“

Halálozás. Mandelik Dániel nyug. m. kir. erdőmester (Diósgyőrött), az országos erdészeti egyesület alapító tagja, meghalt. Béke poraira!

Egyesületi hirdetések.

Az „**Erdészeti Rendeleték Tára**“ 1880—84. (I.—IV.) évfolyamának III. kiadása teljesen elfogyott, valamint az 1890. (X.) évfolyam I. kiadása is. (Az I—IV. évfolyamot az egyesület mérsékelt áron visszaváltja. Ajánlatok a titkári hivatalhoz intézendők.)

Az „**Erdészeti Zsebnaptár**“ legújabb évfolyama (1895. évi XIV. évfolyam) megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál és pedig legzélszerűbben postautalvánnyal. Ára bérmentetlenül elküldve az egyesület tagjai részére 1 frt, nem tagok részére 1 frt 50 kr. Ha egy vagy két példány megrendelése esetében az előbbi árakon felül példányonként 15 krral több küldetik be, az elküldés bérmentve (keresztkötés alatt, ajánlva) eszközöltetik. Kettőnél több példány megrendelése esetében az elküldés zárt csomagokban történik s a szállítási díjat az átvétel alkalmával a megrendelő fizetheti ki.

„**Erdészeti növénytan**“ című, 200 arannyal jutalmazott pályamunka ára az egyesület tagjai részére 2 frt 80 kr.; nem tagok részére pedig 4 frt. Legzélszerűbben postautalvánnyal rendelhető meg az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál, mely a művet abban az esetben, ha a fentebbi összegen felül még 25 krajczár beküldetik (keresztkötés alatt, ajánlva), bérmentve küldi meg.